

ΕΡΕΥΝΑ

Η επαναλειτουργία του Μουσείου Βρίσας στη Λέσβο

Είκοσι χρόνια μετά τις τελευταίες ανασκαφές αναμένονται νέα παλαιοντολογικά ευρήματα. Τι λέει ο ολλανδός αρχαιολόγος John de Vos **Σ. 23**

ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟ, ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Πώς φτιάχτηκαν οι προσωπογραφίες καθηγητών και ευεργετών

Οι ιστορικές διαδρομές που φωτίζουν οι περίφημες προσωπογραφίες που κοσμούν τους τοίχους του ιστορικού κτιρίου στα Προπύλαια **Σ. 20-21**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κιριακή 24 Νοεμβρίου 2024

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

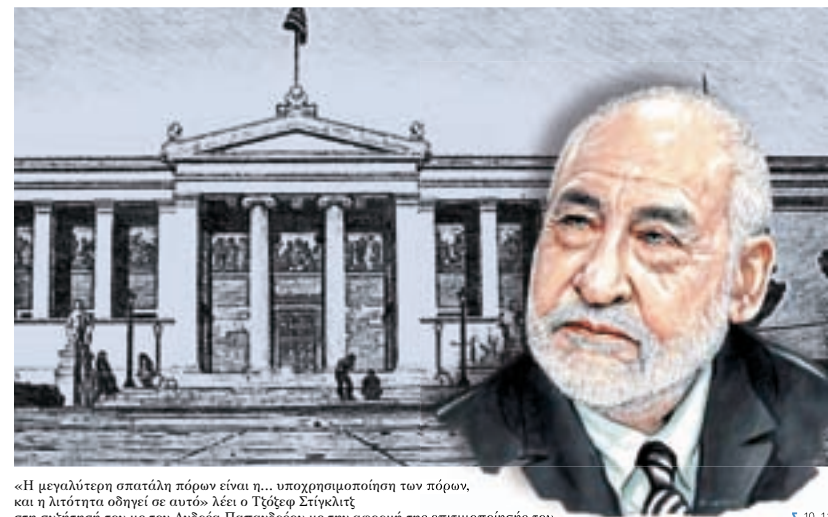
www.uoa.gr

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ Τζόζεφ Στίγκλιτς «Ο Κέυνς είχε δίκιο!»

• Ο Ανδρέας Παπανδρέου, καθηγητής του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, «ανακρίνει» τον νομπελίστα οικονομολόγο Τζόζεφ Στίγκλιτς • «Οι πολιτικές λιτότητας σχεδόν ποτέ δεν ωφελούν» • «Η Ελλάδα και η Ευρώπη πρέπει να επενδύσουν στην παιδεία και στα πανεπιστήμια» • «Η άμεση προτεραιότητα σήμερα πρέπει να δοθεί στη σωτηρία του πλανήτη»

Ο κρατικός παρεμβατισμός και η κενυσιανή θεωρία, η λιτότητα, τα ελλείμματα και η περιπτώση της Ελλάδας

«Η μεγαλύτερη σπατάλη πόρων είναι η... υποχρησιμοποίηση των πόρων, και η λιτότητα οδηγεί σε αυτό» λέει ο Τζόζεφ Στίγκλιτς στη συζήτησή του με τον Ανδρέα Παπανδρέου με την αφορμή της επιτιμοποίησής του **Σ. 10-11**

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Η «σιωπηλή» πανδημία των νευροεκφυλιστικών ασθενειών και το Αλτσχάιμερ

Η έρευνα που γίνεται στην Ελλάδα, αλλά και τα στάδια εκδήλωσης του Αλτσχάιμερ. Τα στατιστικά μοντέλα προβλέπουν ότι η αρρώστια θα επηρεάσει 100 εκατ. ανθρώπους ως το 2050 **Σ. 8-9**

ΒΙΑ ΝΕΑΝ

Έχει η Ελλάδα αυξημένα περιστατικά νεανικής παραβατικότητας;

Σχολικός εκφοβισμός, επιθέσεις, αποβολές, συλλήψεις. Τι δείχνουν τα στοιχεία για την Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τα πολλά διαφορετικά «πρόσωπα» της βίας **Σ. 4-5**

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Ο πλανήτης «στο κόκκινο», τα μοντέλα για την Ελλάδα

Στο τέλος μιας ακόμη διεθνούς συνάντησης επιστημόνων για το κλίμα, με τα απαισιόδοξα σενάρια για τη χώρα μας να μιλούν για αύξηση μέχρι και 3 βαθμών Κελσίου έως το 2050 **Σ. 16-17**

Συνκεκλι οι επιτυχίες της Σχολής, που διακρίνεται τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια σε διαγωνισμούς και εθνικούς δίκες

Στην πρώτη θέση παγκοσμίως η Νομική του Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου δεν πέτυχε υψηλές διακρίσεις σε διεθνείς πανεπιστημιακούς διαγωνισμούς και εθνικούς δίκες (moot courts) μία ή δύο φορές. Το κάνει τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια! Ο κοσμητορας της Σχολής Κωνσταντίνος Χριστοδούλου απαντά αυθόρμητα στο σχετικό ερώτημα και προσθέτει αμέσως: «Η Σχολή μας βρίσκεται πράγματι σε ανοδική πορεία και αυτό φαίνεται από τα αποτελέσματα πρόσφατων διεθνών αξιολογήσεων. Καθοριστικό ρόλο σε αυτό παίζουν η εγγενής εξωστρέφεια των ελλήνων επιστημόνων, η φιλομαξεία των φοιτητών μας και η φιλοδοξία τους να διακριθούν, φιλοδοξία που τους οδηγεί σε επιρόηξη ακόμη και απέναντι σε παραδοσιακούς ισχυρές ξένες Νομικές Σχολές». «Είναι χαρακτηριστικό ότι η τελευταία ολοκληρωμένη αξιολόγηση της nica team του έτους 2022 μας κατατάσσει στην 1η θέση πανελληνίως, στην 15η θέση πανευρωπαϊκά και στην 36η θέση παγκοσμίως! Μάλιστα στις 17 Οκτωβρίου 2024, η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών κατέλαβε τη 2η θέση παγκοσμίως στις εθνικούς δίκες στο Δίκαιο του Διαστήματος!» καταλήγει. Ο Πύργος Κυριακόπουλος, αναπληρωτής κοσμητορας στη Σχολή αλλά και επιβλέπων, προσθέτει στα παραπάνω ότι «στις εθνικούς δίκες στο Δίκαιο του Διαστήματος, δημιουργείται μια εικονική υπόθεση που αφορά διαστημική δραστηριότητα, η οποία καταλήγει στο Δικαστήριο της Χάγης και οι φοιτητές πρέπει να γράψουν υπόμνημα και να προετοιμαστούν ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν και τις δύο μεριές. Φέτος συμμετείχαν πάνω από 80 πανεπιστημιακά παγκοσμίως και η ομάδα της Νομικής Σχολής Αθηνών κέρδισε τη δεύτερη θέση, με τη φοιτήτρια Χρυσή Βορλόου, μέλος της ομάδας, να αναδειχθεί καλύτερη αορηγρία στον κόσμο». Παρόμοια στην κορυφή μας είναι το μέλος της ομάδας Ρεγγίνα Κορυθίδι που σημειώνει ότι «από πλείρες προπομησιας μπορού να πω ότι ήταν μια δύσκολη περίοδος, αλλά δόξαμε

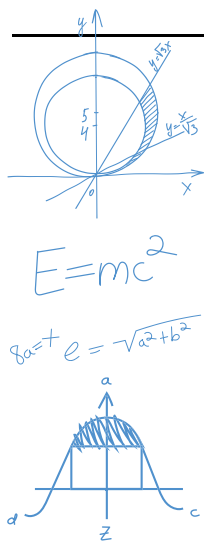
Η τελευταία μεγάλη διάκριση της Νομικής Σχολής Αθηνών και της φοιτήτριάς του Χρυσής Βορλόου που αναδείχθηκε στο Δίκαιο Διαστήματος η καλύτερη αορηγρία στον κόσμο

προτεραιότητα στην εικονική δικη. Διαγωνιστήκαμε με τους νικητές όλης της υψηλού, σταθικήμα μπροστά σε δικαστές της Χάγης και έπρεπε να υποστηρίξουμε τις θέσεις μας σαν να είμαστε κανονικοί δικηγόροι. Ήταν μια αποτυχημένη περίοδος». Το άλλο μέλος της ομάδας Ευάγγελος Γαζής τονίζει πως για να καταφέρει αντίστοιχες επιτυχίες πρέπει να κάνεις θυσίες. «Αλλά κάτι που θα το θυμάμαι για όλη μου τη ζωή! Αφούσωση, δουλειά, μεράκι, τίποτα δεν είναι αδύ-

να, αρκεί να δουλέψεις». Η Χρυσή Βορλόου ελγεί ότι ο διαγωνισμός ήταν «μια πολύ ενδιαφέρουσα διαδικασία, πρέπει να μαζέψεις όλα μπορείς κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας αλλά να μπορείς να υποστηρίξεις μπροστά στον δικαστή». «Όταν γράφεις στον τελικό νιώθεις πως είναι η στιγμή σου, έχεις προετοιμαστεί, αλλά θέλεις συνεχώς τη χρήση κριτικής σκέψης, και τελικά αυτό αποκομίζεται με τη διαδικασία. «Τα παιδιά έχτισαν πάνω σε όσα ήδη είχαν, είναι μια εσωτερική διαδικασία και τους έχω σαν πρότυπα, τους θαύμαζω για όσα καταφέρναν» προσθέτει ο Πύργος Χατζηπαράλαμπος.

θα ήθελα να πω ότι τα χροσάμα όλα στους προπονητές μας». Οι προπονητές των διαγωνισμών είναι άλλοι φοιτητές με εμπειρία σε αντίστοιχο διαγωνισμό. Μεταξύ αυτών, η Βέρα Παλιολέξη τονίζει πως η επιτυχία δεν μετριέται με έναν τίτλο, αλλά είναι όσα αποκομίζεις με τη διαδικασία. «Τα παιδιά έχτισαν πάνω σε όσα ήδη είχαν, είναι μια εσωτερική διαδικασία και τους έχω σαν πρότυπα, τους θαύμαζω για όσα καταφέρναν» προσθέτει ο Πύργος Χατζηπαράλαμπος.

της Ασπρινής Αρέλλα

ΤΜΗΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ Με στόχο τη διάκριση

Του Οδυσσέα Κρύστα

Ο Μανώλης Πετράκης, δευτεροετής φοιτητής του Μαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών, δεν βουρεί την επιτυχία σε έναν διεθνή διαγωνισμό στην επιστήμη του κάτι που τον εντυπωσιάζει. Εκεί συνήθισοι τις επιτυχίες. Τόσο οι συμφοιτητές και οι συμφοιτητρίες του όσο και οι καθηγητές του δοδεύουν πολλές ώρες καθημερινά στο να... επιτυγχάνουν. Μοιάζει έτσι μάλλον μέρος του εκπαιθεμένου «παικνιδιού» η εμπειρία σε έναν διεθνή διαγωνισμό, κάτι που την κάνει πραγματικά ευχάριστη, παρά τις πολώρες εξετάσεις και τα αγχωτικά

πρωκρηματικός διαγωνισμός μαθηματικών. «Θέλωμε την επιτυχία. Είμαστε λίγο σκληροί σε αυτό, καθώς οι διαγωνισμοί είναι «δύσκολο σπορ»». λέει ο κ. Χελιώσης. Πρόφατα, οι φοιτητές του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αθηνών σημείωσαν επιτυχή διάκριση στους διαγωνισμούς SEEMOUS (Southeastern European Mathematics Olympiad for University Students) και IMC (International Mathematics Competition) στο ακαδημαϊκό έτος 2023-2024. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές Πύργος Γεωργιάδης, Δημήτρης Εμμανουήλ, Μανώλης Πετράκης έλαβαν χρυσά μετάλλια (First Prize) και ο Θέμης Μαρμouzέας άργυρο στον IMC (που είναι ο μεγαλύτερος διαγωνισμός μαθηματικών για φοιτητές, διάρκειας δύο ημερών). Παρότι τα αποτελέσματα είναι ατομικά, στην άτυπη κατάταξη των ομάδων το Πανεπιστήμιο Αθηνών βρέθηκε φέτος στην έκτη θέση και κατέγραψε την υψηλότερη του επίδοσης.

προκρηματικός διαγωνισμός μαθηματικών. «Θέλωμε την επιτυχία. Είμαστε λίγο σκληροί σε αυτό, καθώς οι διαγωνισμοί είναι «δύσκολο σπορ»». λέει ο κ. Χελιώσης. Πρόφατα, οι φοιτητές του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αθηνών σημείωσαν επιτυχή διάκριση στους διαγωνισμούς SEEMOUS (Southeastern European Mathematics Olympiad for University Students) και IMC (International Mathematics Competition) στο ακαδημαϊκό έτος 2023-2024. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές Πύργος Γεωργιάδης, Δημήτρης Εμμανουήλ, Μανώλης Πετράκης έλαβαν χρυσά μετάλλια (First Prize) και ο Θέμης Μαρμouzέας άργυρο στον IMC (που είναι ο μεγαλύτερος διαγωνισμός μαθηματικών για φοιτητές, διάρκειας δύο ημερών). Παρότι τα αποτελέσματα είναι ατομικά, στην άτυπη κατάταξη των ομάδων το Πανεπιστήμιο Αθηνών βρέθηκε φέτος στην έκτη θέση και κατέγραψε την υψηλότερη του επίδοσης.

Ιατρική

ΝΕΥΡΟΕΚΦΥΛΙΣΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Η νέα πανδημία είναι εδώ;

Του Λεωνίδα Στετανίδη

Καθηγητής Νευρολογίας και Νευροβιολογίας στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής στο Αγιάννιο Νοσοκομείο

Φυσιολογικά νοσήματα, όπως η νόσος Αλτσχάιμερ, η μεταποικροαφική άνοια, η νόσος Πάρκινσον, η νόσος Χάντινγκτον και η σκλήρυνση κατά πλάκας (που κλασικά θεωρείται αυτόνοσος νόσημα, αλλά έχει και νευροεκφυλιστική συστασία). Το πρόγραμμα αυτό ολοκληρώθηκε και συνδεσζεται τώρα με άλλη μορφή, ως «Brain Precision», επικρονηόμενο από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΤΕΚ). Το Brain Precision αφορά τις πιο συχνές νευροεκφυλιστικές νόσους Αλτσχάιμερ και Πάρκινσον και προσδίδει ιδιαίτερη έμφαση, όπως και το ΕΔΙΑΝ, σε πρόδρομες και σπάνιες γενετικές μορφές αυτών των παθήσεων. Οι πρόδρομες μορφές είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς, ενώ βιολογική ή κλινική διάκριση υποδηλώνουν ότι η παθολογική διεργασία είναι σε εξέλιξη, τα συμπτώματα της νόσου δεν έχουν πλήρως εκδηλωθεί και επομένως, στις περιπτώσεις αυτές, στοχευμένες παρεμβάσεις, φαρμακευτικές ή άλλες μπορεί να δοκιμαστούν για τη δυνατότητα τουλάχιστον επιβράδυνσης της νευροεκφυλιστικής διεργασίας σε ένα πρώτο στάδιο. Γενετικά και βιολογικοί δείκτες έχουν ιδιαίτερο ρόλο στις περιπτώσεις αυτές. Στο πλαίσιο των μελετών «Brain Precision», αλλά και άλλων μελετών που τρέχουν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, έχουν διερευνηθεί βιοχημικά και γενετικά εκατοντάδες περιστατικά είτε με πρόδρομη είτε με εγκατεστημένη μορφή νευροεκφυλιστικών νόσων. Σε πολλά από αυτά έχει αποσφραγιστεί η «βιολογική» διάγνωση, ενώ σε πολλά επίσης έχει ταυτοποιηθεί συγκεκριμένο γενετικό αίτιο. Ιδιαίτερη σημασία έχει η ταυτοποίηση σε πολλά περιστατικά με νόσο Πάρκινσον μεταλλάξεων στο γονίδιο

της α-συνουκλείνης, που δεν συναντάται σε αυτή τη συχνότητα πουθενά αλλού στον κόσμο και έχουν σαφή σχέση και με τις μη κληρονομικές μορφές, τις σποραδικές δηλαδή μορφές της νόσου. Και αυτές οι σποραδικές μορφές είναι σε μεγάλο βαθμό συνουκλεινοπάθειες, δηλαδή είναι πρωτεϊνοπάθειες με ανώμαλη ενάπθεση συσσωματωμάτων της α-συνουκλείνης. Ένας αναδυόμενος βιοδείκτης για τη νόσο Πάρκινσον, αλλά και για τις πρόδρομες μορφές της, βασίζεται μάλιστα στην ανίχνευση απειροελάχιστων ποσοτήτων συσσωματωμένων α-συνουκλείνης στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό. Η αναστολή ή η αποκοδόμηση τέτοιων παθολογικών διαμορφώσεων της α-συνουκλείνης αποτελεί μείζονα θεραπευτικό στόχο. Στο πλαίσιο του Brain Precision γίνονται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μελέτες για την ανεύρεση καινούργιων βιολογικών δεικτών καθώς και για τη διερεύνηση υποκείμενων παθογενετικών μηχανισμών μέσω της δημιουργίας κυτταρικών και ζωικών μοντέλων και της εφαρμογής σε αυτά πειραματικών θεραπευτικών προσεγγίσεων. Οι μελέτες αυτές γίνονται σε συνεργασία των Νευρολογικών Κλινικών με τα Τμήματα Βιολογίας, Χημείας και Φαρμακευτικής, καθώς και με την Α' Ψυχιατρική Κλινική και τα Εργαστήρια Φυσιολογίας και Κλινικής Βιοχημείας της Ιατρικής Σχολής του Ιδρύματος, ενώ συμμετέχει στο πρόγραμμα και το Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών. Υπάρχουν παράλληλα ευρείες συνεργασίες με διεθνείς φορείς, για παράδειγμα, η Α' Νευρολογική Κλινική αποτελεί Κέντρο Εμπροσθιαίας για Σπίνα και Πολύπλοκα Νευροεκφυλιστικά Νοσήματα, προσπαθώντας να συμβάλει στην έγκαιρη ανίχνευση και διάγνωση αλλά και στη βέλτιστη αντιμετώπιση αυτών των νοσημάτων, λαμβάνοντας μέρος στο αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Σπάνιων Παθήσεων ERN-RND. Η Α' Νευρολογική Κλινική συμμετέχει επίσης στο διεθνές πρόγραμμα PPMI (Parkinson's Disease Progression Markers Initiative), όπου παρακολουθούνται διακριτικά ασθενείς με πρόδρομες ή εγκατεστημένες μορφές νόσου Πάρκινσον, με έμφαση στις γενετικές μορφές. Μάλιστα, πολύ πρόσφατα το Πανεπιστήμιο Αθηνών έχει λάβει επικρονηότητα από το Michael J Fox Foundation για αντίστοιχες μελέτες.

Στην Ελλάδα κατ' εκτίμηση υπάρχουν σήμερα 250.000 ασθενείς με άνοια και ακόμα 350.000 ασθενείς με ήπια νοσηκή διαταραχή, μια ενδιάμεση -γκρίζα ζώνη

Η «σιωπηλή» πανδημία

Τι λέει για την έρευνα που γίνεται στην Ελλάδα, αλλά και τα στάδια εκδήλωσης της Αλτσχάιμερ, ο Νίκος Σκαρμέας, καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και υπεύθυνος του Ιατρείου Νοσηκών Διαταραχών της Α' Πανεπιστημιακής Νευρολογικής Κλινικής του Αιγινήτειου Νοσοκομείου, μας αναλύει και εξηγεί περισσότερα για την άνοια και τη νόσο Αλτσχάιμερ.

Της **Ασημερινής Αρέλλα**

Είναι υπερβολικές οι λέξεις «ένα πανδημία» στην χαρακτηρισμό της γηραιάς εξέλιξης της Αλτσχάιμερ;

«Δεν είναι υπερβολή να τη χαρακτηρίσουμε ως μια σύγχρονη πανδημία γιατί έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ασθενών που πάσχουν από αυτή τη νόσο. Υπάρχουν πολλοί λόγοι, ο κυριότερος είναι η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης, αυτή η νόσος είναι πιο συχνή σε μεγαλύτερες ηλικίες. Αρα εμιασε κατά μία έννοια θύματα της επιτυχίας μας να ζούμε πιο πολλά χρόνια, με αποτέλεσμα την αύξηση των παθώνων οι οποίες είναι συχνότερες από μεγαλύτερες ηλικίες. Ο κόσμος χρησιμοποιεί τον όρο “νόσος Αλτσχάιμερ” και “άνοια” χωρίς να τις ξεχωρίζει».

Πρόκειται για διαφορετικές νοσολογικές οντότητες και ποιος ο διαχωρισμός τους;

«Άνοια θα πει νοσηκή δυσλειτουργία, δηλαδή δυσκολία στη μνήμη, στον προσανατολισμό, στην έκφραση του λόγου, στην αντίληψη και σε άλλες λειτουργίες του νου. Η συχνότερη αιτία της άνοιας είναι η νόσος Αλτσχάιμερ, η οποία είναι μια συγκεκριμένη πάθηση του εγκεφάλου που χα-

ρακτηρίζεται από τη συσσώρευση κυρίως μιας ουσίας που λέγεται αμιλοειδής. Την υπερπαράγει ο εγκέφαλος αυτή την ουσία και δεν μπορεί να την αποπετυξέει με τον ρυθμό που απαιτείται. Ως αποτέλεσμα συσσωρεύεται το αμιλοειδές, πλημμυρίζει ο εγκέφαλος με αυτό το “σκουπίδι” και οδηγούμαστε στη νοσηκή δυσλειτουργία. Αρα, ο ορισμός όσος είναι “άνοια τύπου/λόγου της Αλτσχάιμερ”, που είναι υπεύθυνη για το 70% περίπου των περιπτώσεων άνοιας. Το

Ποια είναι τα πρώτα συμπτώματα της νόσου;

«Στο πρώτο στάδιο συνήθως η πάθηση αυτή ξεκινάει να επιρραζει τις περιοχές του εγκεφάλου που έχουν να κάνουν με την πρόσφατη μνήμη. Εν συνέχεια οι βλάβες αυτές του εγκεφάλου επιρραζουν περιοχές που έχουν να κάνουν με την αντίληψη του χώρου, οπότε οι ασθενείς αρχίζουν να χάνονται πρώτα σε άγνωστα μέρη και εν συνέχεια σε πιο οικεία μέρη. Ακολουθεί η έγκριση και ενός δεύτερου φαρμάκου αυτών της κατηγορίας που λένον μνήνη της ΗΠΑ. Συνολικά, η αποδόξια ως προς την αποτελεσματικότητα φαρμακευτική αντιμετώπιση είναι μεγαλύτερη από ό,τι στο πρόσφατο παρελθόν».

Μπορούμε να μιλήσουμε για κληρονομικότητα στους ασθενείς;

«Οι γενετικοί παράγοντες φαίνεται να εξηγούν περίπου το 60% με 70% της νόσου. Στο 30% με 40% της νόσου φαίνεται να παίζουν ρόλο διάφοροι μη γενετικοί παράγοντες. Οτιδήποτε βοηθάει την καρδιά φαίνεται να βοηθάει και τον εγκέφαλο, όπως η απο-

φευγή αγγειακών παραγόντων κινδύνου, δηλαδή η σωστή ρύθμιση της υπέρτασης, του διαβήτη, της δυσλιπιδαιμίας, η αποφυγή του καπνίσματος, το σωστό σωματικό βάρος κ.λπ. Επίσης ενδεχομένως να βοηθά η αποφυγή κρανιοεγκεφαλικών κακώσεων και η μειωμένη έκθεση σε συγκεκριμένους ατμοσφαιρικούς ρύπους. Επιπροσθέτως φαίνεται ότι η αποστήρηση αισθητηριακών ερεθισμάτων, όπως π.χ. δυσκολίες στην ακοή, φαίνεται να επιβραδύνουν. Επιπλέον, η υγιεινή διατροφή ενδεχομένως να βοηθά, όπως και παράγοντες που αυξάνουν το νοσηκό σάκχαρο, δηλαδή περισσότερες πνευματικές / σωματικές / κοινωνικές δραστηριότητες παρέχουν περισσότερες εφεδρίες ώστε να αντιπροσέουν ο εγκέφαλος τις βλάβες του αμιλοειδούς. Κατά μέσο όρο οι ασθενείς περνάνε περίπου 2 με 3 χρόνια σε αρχικά στάδια, 2 με 3 χρόνια σε μεσοία και 2 με 3 χρόνια σε προχωρημένα στάδια. Αυτός είναι μόνο ένας μέσος όρος, δηλαδή έχουμε ασθενείς που εξελίσσονται πολύ ταχύτερα και έχουμε και ασθενείς που εξελίσσονται πολύ βραδύτερα από τα ανωτέρω. Γενικότερα στην εξέλιξη της νόσου και της ποιότητας ζωής με την οποία συνδεύ-

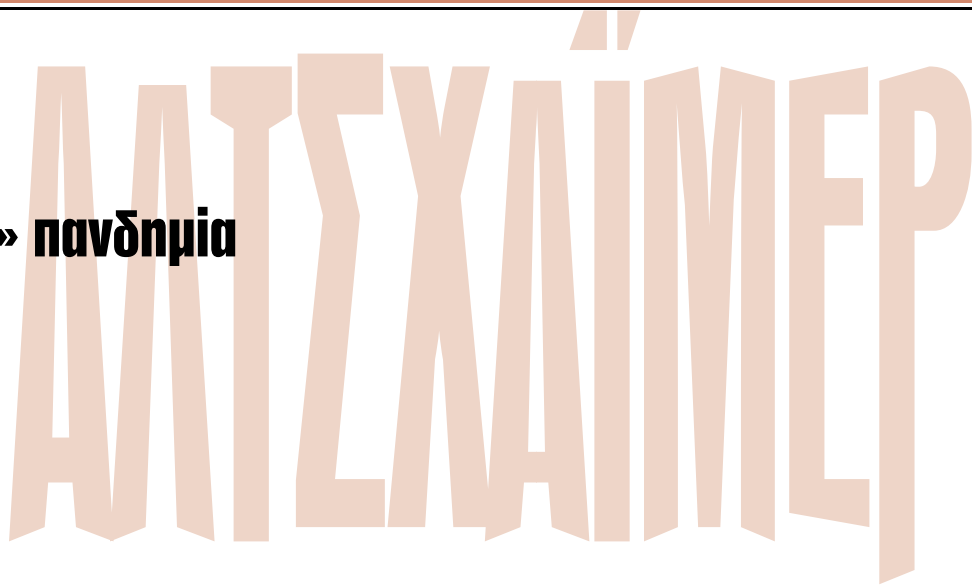
εται φαίνεται να παίζει ρόλο ένα καλό υποστηρικτικό περιβάλλον».

Υπάρχει βοήθεια από την πολιτεία;

«Υπάρχουν κάποιες δομές όπως αυτές των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, σαν αυτή της Εταιρείας Αλτσχάιμερ Αθηνών (είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 2002 από άτομα με άνοια, φροντιστές-μέλη των οικογενειών τους και επαγγελματίες υγείας), και άλλων αντίστοιχων οργανώσεων σε άλλες πόλεις. Οι οργανώσεις αυτές είναι εξαιρετικά δραστήριες επί πολλά έτη και έχουν προσφέρει τα μέγιστα στον χώρο. Οι παραπάνω δομές είναι συνήθως τα λεγόμενα “κέντρα μηερικής φροντίδας” όπου παρέχονται υπηρεσίες ιατρικές αλλά και αμασκόλην των ασθενών ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους, αλλά και να αποφορτιστούν οι οικογένειες-φροντιστές ταλαιχάνοντα για κάποιες ώρες την ημέρα ή κάποιες μέρες την εβδομάδα. Το προοπηκό του οργανώσεων αυτών σπριταζει οικονομικά από την πολιτεία. Ωστόσο το δίκτυο των δομών είναι εξαιρετικά περιορισμένο γεωγραφικά. Στη συτηρικτική πλειοψηφία των περιόχων της χώρας κιλιάδες ασθενείς

Σήμερα δεν υπάρχει αποτελεσματική θεραπεία για τη νόσο του Αλτσχάιμερ ενώ αναζητούνται νέα διαγνωστικά εργαλεία

«Οι γενετικοί παράγοντες φαίνεται να εξηγούν περίπου το 60% με 70% της νόσου. Στο 30% με 40% της νόσου φαίνεται να παίζουν ρόλο διάφοροι μη γενετικοί παράγοντες»

χώρα. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι η ελληνική απούσια από τα προγράμματα αυτά είναι καταστροφική για τον χώρο της έρευνας στην άνοια και αποστερεί τη χώρα από την κεφαλαιοποίηση ευρωπαϊκών πόρων για ανάπτυξη του εγκέφαλου ερευνητικού δυναμικού. Αυτά και πολλά άλλα περιγράφονται αναλυτικά στο Εθνικό Σχέδιο για την Άνοια που έχει εκπονηθεί εδώ και λίγα χρόνια, έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων του Ελληνικού Κοινοβουλίου, αλλά παραμένει σε σημαντικό βαθμό ανενεργό. Από καιρού εις καιρόν, ύστερα από πείσεις, η πολιτεία αναλαμβάνει κάποιες ad hoc πρωτοβουλίες, αλλά αυτό δυστυχώς απέχει πολύ από μια συντεταγμένη οργανωμένη πρόοθηση των αξόνων και των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου. Με βάση υπολογισμούς της Alzheimer’s Disease International, υπάρχουν οτις μέρες μας 44 εκατομμύρια άνθρωποι με άνοια σε όλον τον κόσμο, αριθμός που λόγω της αύξησης του προσδόκιμου επιβίωσης αυξάνεται εκθετικά, και θα φτάσει οδήμανα σε υπολογισμούς στα 65,7 εκατ. το 2030 και σε 115,4 εκατ. το 2050 στον παγκόσμιο πληθυσμό».

Πώς λειτουργεί η κληνική μας σε προς την άνοια;

«Ως προς την κληνική φροντίδα, που μπορεί να αφορά είτε σπανιότερα ενδοοικογενειακή νοσηλεία είτε συστηματικές δομές εξωτερικών ιατρείων, μιλησώμε προνομιέως για την τερατία ζήτηση και τη εξέλιξη μεγάλων αναμονών. Στο ερευνητικό κομμάτι εδώ και κάποια έτη έχουμε δημιουργήσει σε συνεργασία με τμήματα άλλων πανεπιστημίων, όπως του Χαροκοπίου, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Αριστοτελείου, μια μεγάλη πληθυσμιακή αντιπροσωπευτική του πληθυσμού μελέτη που προσπαθεί να εκτιμήσει τις συνθήκες και γενικότερα το μέγεθος του προβλήματος της άνοιας στην χώρα, καθώς και να διαφορτοποιήσει διάφορες τις άνοιας

Έχουμε στοιχεία για την χώρα μας;

«Όπως είπαμε, ο αριθμός των ατόμων αυξάνεται, κατ' εκτίμηση στην Ελλάδα ενδεχομένως να υπάρχουν σήμερα 250.000

ασθενείς με άνοια. Πέραν αυτών, μια σειρά άλλων παθώνων της τρίτης ηλικίας κ.λπ. Μια άλλη μελέτη που ξεκινήσαμε πιο πρόσφατα εστιάζει στα προκλινικά στάδια της νόσου: οι βλάβες του αμιλοειδούς στον εγκέφαλο ξεκινούν 15-20 χρόνια πριν από την έναρξη των συμπτωμάτων της άνοιας. Στη συγκεκριμένη λοιπόν μελέτη παρακολουθούμε ανθρώπους οι οποίοι δεν έχουν στην παρούσα φάση συμπτώματα άνοιας αλλά ανησυχούν για το μέλλον τους. Εξετάζουμε λοιπόν στους συμμετέχοντες αυτούς αν έχει ξεκινήσει η ενεπιόθεση του αμιλοειδούς στον εγκέφαλό τους. Η δική μας και άλλες ανάλογες μελέτες στοχεύουν σε αυτά τα προκλινικά στάδια διότι ενδεχομένως, αν δράσουμε νωρίτερα, δηλαδή αν αναπτύξουμε αποτελεσματικά φάρμακα για αυτές τις προκλινικές φάσεις, να μπορέσουμε να έχουμε και πραγματικά καλύτερα αποτελέσματα. Επίσης συζητούμε σε μεγάλες πολυκεντρικές διεθνείς μελέτες που δοκιμάζουν την αποτελεσματικότητα καινούργων φαρμάκων για ασθενείς που έχουν ήδη συμπτώματα της νόσου. Γενικά, προσπαθούμε στο Αιγινήτειο και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών όσο μπορούμε να διεκδικήσουμε και να συμμετάσχομε σε διεθνή ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα. Επίσης να διευρύνουμε τις ερευνητικές συνεργασίες μας με άλλα πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα της χώρας αλλά και να επεκτείνουμε τις συνεργασίες με πολλά ινστιτούτα, ανώτατα ιδρύματα αλλά και εταιρείες του χώρου των βιοιατρικών επιστημών της Ευρώπης και των ΗΠΑ».

«Στο πρώτο στάδιο η πάθηση είναι συνήθως ξεκινάει ενερπύζοντας τις περιοχές του εγκεφάλου που έχουν να κάνουν με την πρόσφατη μνήμη»

Ο Ανδρέας Παπανδρέου, καθηγητής του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, «ανακρίνει» τον νομπελίστα οικονομολόγο Τζόζεφ Στίγκλιτζ

Τα ελλείμματα, η λιτότητα, η εμπειρία της Ελλάδας και ο... Κέυνς

Τζόζεφ Στίγκλιτζ

Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Ένα από τα πλεονεκτήματα της δημοκρατίας ήταν ότι είχε περισσότερους ελέγχους και ισορροπίες στην επιλογή της διαδοχής που εξασφάλιζε μικρότερες μεταβολές στην ποιότητα της ηγεσίας και μας προστατεύει από κακές ηγεσίες.

Έτσι, υπάρχει «καλύτερη μέση απόδοση» με όρους οικονομίας.

Ωστόσο, η επιτυχία του Ντόναλντ Τραμπ στις αμερικανικές εκλογές δείχνει ότι η δημοκρατία μας δεν λειτουργεί πολύ καλά. Τελικά οι δημοκρατίες φαίνεται να είναι ευδραστεύς.

Ανδρέας Παπανδρέου: **Πώς βλέπετε την εμπειρία της Ελλάδας στις πολιτικές λιτότητας;**
Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Λοιπόν, εδώ νομίζω είναι γνωστό ότι η λιτότητα δεν λειτουργήσει ποτέ καλά. Και τελικά να πούμε ότι είχε δίκιο ο Κέυνς. Η μεγαλύτερη στατάλη τήρων είναι η υποκρηματοποίηση των πόντων. Και η λιτότητα οδηγεί σε αυτό. Έτσι αυτό που τελικά νομίζω λειτουργεί είναι η μετατόπιση περισσότερων δαπανών προς την ενίσχυση της ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Πολιτικές που επιβλήθηκαν στο Πούερτο Ρίκο και επιβλήθηκαν στην Ελλάδα, όπου κόπηκε τελικά στη χώρα σας δαπάνες για την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη, είναι απλά αντιπαραγωγικές.

Η Τρόικα επέβαλε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Αυτό, πιστεύω, θα οδηγούσε σε περαιτέρω ανάπτυξη.

Οι Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις όμως χρειάζονται πολύ χρόνο για να έχουν τα αποτελέσματά τους.

Και δεύτερον, μπορεί να προκαλέσουν αναστάτωση.

Η κριτική μου για την Τρόικα στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης ήταν ότι επέλεξε μια δημοκρατική πολιτική που ήταν αντιπαραγωγική, συνδυάζοντας μια δημοκρατική πολιτική που ήταν επίσης μη παραγωγική και το αποτέλεσμα αυτής ήταν μια δεκαετία στασιμότητας...

τον ρόλο τώρα που η δική της ανάπτυξη είναι πολύ πιο χαμηλή και μπορεί να έχει ακόμη περισσότερα προβλήματα. Βέβαια αν πάμε στη μέθοδο «απομόνωση και μείωση κινδύνων εξαρτήσεων» στις οικονομίες, αυτό ανάλογα με το πόσο γρήγορα θα γίνει θα σημαίνει απόλυτα συγκριτικού πλεονεκτήματος και πιθανώς θα οδηγήσει σε οκτώ μεγάλες διαταραχές στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού που θα έχουν πολύ αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία μας. Με την εκλογή του Τραμπ ο κίνδυνος μιας απότομης και άμεσας τέτοιας πολιτικής μεγαλώνει.

Ανδρέας Παπανδρέου: **Οπότε πώς εξελίσσεται τώρα η ισορροπία οικονομικών δυνάμεων; Τι αντίκτυπο θα έχει αυτό στην παγκόσμια συνεργασία και τις κυβερνήσεις;**
Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Η θέση των ΗΠΑ απέναντι στην Κίνα μέχρι τώρα είναι ότι θα ανταγωνιστούμε ακριβώς και επιθετικά και άλλες κρίσιμες τεχνολογίες) αλλά παράλληλα να συνεργαζόμαστε για την κλιματική αλλαγή και ζητήματα όπως παιδείας. Έτσι, αυτή η αντιπαράθεση φαίνεται έχει μια πλευρά ανταγωνισμού και επιθετικότητας, από την άλλη μια πολιτική συνεργασίας.

Στα θέματα ανταγωνισμού, ανουχού οτι η Κίνα μπορεί να απαντήσει πιο επιθετικά στις πράξεις των ΗΠΑ, περιχροντας ξαφνικά τις εξαγωγές κρίσιμων

εμπορευμάτων (ορυκτά, τεχνολογία, ακόμη και φαρμακευτικά προϊόντα) καθώς έχει κυρίαρχο μερίδιο στην παγκόσμια αγορά.

Ανδρέας Παπανδρέου: **Προγραμματικά ανουχουαπικό...**
Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Επίσης να σημειώσω εδώ πως από τη δική μου οπτική γωνία το βασικό ζήτημα σήμερα είναι η κλιματική αλλαγή. Οχις ο ΗΠΑ και η Ευρώπη φαίνεται ότι ανουουουν περισσότερο για τις θέσεις εργασίας και το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα απ' ό,τι για τη σωτηρία του πλανήτη. Και αυτό είναι λάθος. Περιχροντας δηλαδή τις πολιτικές που θα βοηθούσαν στην πρόσνη μετάβαση ανεβζοντας δαμοσές με το σκεπτικό ότι η Κίνα δικά επιδοτεί τις δικές τις πράσινης επιχειρήσεις, ενώ δεν στοικιοθετείται αυτή η κριτική.

Ανδρέας Παπανδρέου: **Τι άλλο αποτελεί σήμερα πηγή ανουουαπικό;**
Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Πιστεύω ότι πλέον χρειαζόμαστε παγκόσμιους θεμούς για να λειτουργήσουν σωστά και να διακρίνεται τα προβλήματα που πλανήτη στο σύνολο δότσηων, όχι μέσω δότσηων. Και αυτός θα ήταν ένας τρόπος για να αποκαταστήσουμε το ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα και ταυτόχρονα να σώσουμε τον πλανήτη.

Ανδρέας Παπανδρέου: **Τι άλλο μπορεί να κάνει η Ευρώπη για να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της;**
Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Νομίζω η ενίσχυση της καινοτομίας, της έρευνας και της παιδείας. Ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός δεν επικεντρώνεται στην προώθηση της καινοτομίας. Ο συνδυασμός της αδυναμίας

«Η κριτική μου για την Τρόικα στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης ήταν ότι επέλεξε μια δημοκρατική λιτότητα που ήταν αντιπαραγωγική, συνδυάζοντας με διαρθρωτικές πολιτικές που ήταν επίσης μη παραγωγικές και το αποτέλεσμα αυτής ήταν μια δεκαετία στασιμότητας...»

Αυτή η συνέντευξη ξεκινάει ακριβώς με το ίδιο τρόπο με τον οποίο τελειώνει. Και καταλήγει με συμπεράσματα σοφά και γενναία διατυπωμένα. Ο βραβευμένος με Νομπελ οικονομολόγος **Τζόζεφ Στίγκλιτζ** έρχεται στην Ελλάδα ενάμιση περίπου μήνα νωρίτερα για να αναγορευτεί επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο περιθώριο της εκδήλωσης αυτής έμεινε λίγο μαζί μας για μια ουσιαστική συζήτηση που κατέληξε σε ένα σημαντικό συμπέρασμα: «Ο Κέυνς είχε δίκιο. Χρειαζόμαστε μεγαλύτερη κρατική παρέμβαση και ισχυρότερες δεσμεύσεις στις δημοκρατικές κοινωνίες».

Ορμημένος από το φετινό Νομπελ Οικονομίας μάλιστα, που απονεμήθηκε στον Ντόντον Ατζέμωγλου για τη λειτουργία των θεσμών στις δημοκρατικές κοινωνίες, ο ίδιος σημείωσε πως σήμερα υπενθύμιζε πόσο εύθραυστα μπορεί να είναι οι δημοκρατίες. Άλλες φορές δε μετά την εκλογή του Ντόντον Τραμπ στην ηγεσία των ΗΠΑ, Η συζήτηση μας είναι η παρακάτω:

Ανδρέας Παπανδρέου: **As αρχίσουμε από μια λέξη δύσκολη: ελλείμματα.**

Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Πόσο με ανουουουν πλόν προβλήματα στη διακρίση της οικονομίας της και αυτό επίσης με τη σειρά του μπορεί να οδηγήσει σε μια αρνητική επίδραση στην ανάπτυξη Ευρώπης και Ηνωμένων Πολιτειών.

Ανδρέας Παπανδρέου: **Η Κίνα είναι κατ' επέκταση ένα είδος ρυθμιστής της ανάπτυξης των χωρών που εμπλέκονται σε οικονομικές σχέσεις μαζί της.**
Τζόζεφ Στίγκλιτζ: Το βέβαιο είναι ότι η Κίνα έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας τις δύο πρώτες δεκαετίες του αιώνα και απ' ό,τι φαίνεται δεν θα μπορεί να παίξει αυτόν

Η υψηλή ανάπτυξη στις ΗΠΑ θα «σπρώξει» και την Ευρώπη, ενώ το αντίθετο θα «ρίξει» τη Γερμανία Ηπειρο

Σήμερα οι ΗΠΑ και η Ευρώπη φαίνεται ότι ανουουουν περισσότερο για τις θέσεις εργασίας και το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα απ' ό,τι για τη σωτηρία του πλανήτη

Με την εκλογή του Τραμπ ο κίνδυνος μιας απότομης και άμεσας πολιτικής σε σχέση με την Κίνα μεγαλώνει

Η Ευρώπη θα πρέπει να επενδύσει σε ανθρώπινο κεφάλαιο, στο επίπεδο του εκπαιδευτικού συστήματος, για να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της

Η κατάληξη μετά από πάροδο χρόνου ικανού λήθης και τήρηση όλων των σταδίων προς την ειρήνη θα είναι η δημιουργία ενός παλαιστινιακού κράτους ειρηνικής συνύπαρξης και γιατί όχι και συνεργασίας με το Ισραήλ

Η σύγκρουση της Μέσης Ανατολής Υπάρχει Λύση;

Του Χάρη Πομπούνη
Καθηγήτρια Νομικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, τέως υπουργού Επικρατείας

Δεν υπάρχει εδώ χώρος για την αναφορά των επομένων (πολλών) κεφαλαίων αυτής της σύγκρουσης, απλώς θέλω να παρατηρήσω ότι τα δεδομένα της λύσης άλλαξαν. Άλλαξαν εδραίως με τις συγκρούσεις και τους επισκομίστους που δυσκολεύουν σήμερα την εδαφική επίλυση χωρίς πολιτικό κόστος. Άλλαξαν επίσης γιατί από αρχικά εδαφική εργαλειοποίηθηκε μετά την επικράτηση θεοκρατικών καθεστώτων (πηγές φανατισμού, μίσους και αντιπαλότητας, εχθροί του ανθρώπου) ως ένα παράδειγμα αδικίας από την κυρίαρχη Δύση. Το Παλαιστινιακό γίνεται αντιδικτικό σύμβολο. Το Ισραήλ προχωράει της Δύσης. Και χρησιμοποιείται για την αύξηση επηρεασμού του Ιράν δια απεσταλμένων οργανώσεων, μεταξύ άλλων της Χαμάς και της Χεζμπολάχ που έχουν την ιδιαιτερότητα να ελέγχουν de facto οι μισοί τους Παλαιστίνους (μετά την ήττα της μετριότητας Φατάχ του Αραφάτ) και τον Λίβανο. Και το αντιδικτικό μέτωπο διευρύνεται με την αρχική φιλοδοξία του Ιράν που είναι σπουδαίος πολιτισμός αλλά και σημαντική στρατιωτική δύναμη. Κατά κάποιο τρόπο οι μετριώτατοι πολίτες των χωρών αυτών βρίσκονται σε ομηρεία (πολιτική, ψυχολογική και φυσική) των ακραίων θεοκρατικών δυνάμεων. Η απελευθέρωσή τους και από τον ζυγό των θεοκρατών είναι κύρια παράμετρος Λύσης. Ειρήνη βίσιμη μπορεί να γίνει με όσους τη θέλουν και μόνο. Άλλαξαν τέλος γιατί άλλαξε η στρατηγική των

εμπλεκόμενων. Ως προς τη λύση. Η πλειοψηφούσα ιστορική λύση των δύο κρατών λόγω του ζητήματος ασφαλείας και (της απαράδεκτης) μη αναγνώρισης του κράτους του Ισραήλ (έμμεσα είχε αναγνωριστεί από τον Αραφάτ στο Οσλο αλλά ποτέ από τη Χαμάς), δεικνεί επί του παρόντος να μην μπορεί να γίνει αποδεκτή. Αντίθετα φαίνεται πιο πιθανή μία λύση πολιτικής αυτονομίας των Παλαιστίνων με ισοπλιτεία και ισονομία εντός του κράτους του Ισραήλ. Αλλά και ως προς τη μέθοδο. Η στρατηγική του Ράμιν ήταν να συμφωνήσει πρώτα με τον Αραφάτ και ύστερα να επιδιώξει ειρήνη με τους υπόλοιπους. Η στρατηγική του Νετανιάου είναι αντίθετη. Πρώτα η αντιμετώπιση των εχθρών, των κινήσεων και των απειλών και μετά η ειρήνη. Το Ισραήλ έχει απορροφήσει με την ελπίδα ότι θα εξελιχθεί σε επικεφαλή ειρήνης και απελευθερωτών των ομήρων μη φανατικών Αράβων. Είμαστε έτσι σήμερα σε άλλο σημείο από το 1993 και τις (ανολοκλήρωτες δυστυχώς) συμφωνίες του Οσλο (από τις οποίες όμως διαδικαστικά μπορούμε να διδαχθούμε) και το Καμπί Ντέιβις του 2000 (και την Ταμπα 2001). Και ασφαλώς το κλίμα στις ΗΠΑ άλλαξε ριζικά μετά την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 και τη μάχη κατά της τρομοκρατίας (που κάπως αναλόγια βίωσε και το Ισραήλ την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου 2023). Το όραμα ειρήνης είναι η

μόνη εν τέλει λύση (έστω και αν φαίνεται σήμερα απίθανη). Πώς μπορεί να φαντάζει; Πιστεύω ως προς τη διαδικασία αυτή (όπως και αυτή του Οσλο) θα πρέπει να είναι ένας οδικός χάρτης, με σταθμούς και χρόνο ώστε να ωριμάσουν οι συνθήκες που θα έχουν δημιουργηθεί. Και βέβαια να δοθεί χρόνος με εκκευρία. Επί της ουσίας χωρίς την αναγνώριση της ύπαρξης του Ισραήλ και την εγγύηση της ασφαλείας του και των πολιτών του άμεσα δεν μπορεί να υπάρξει λύση. Και αυτή η συμφωνία θα πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους (στο πρότυπο της ειρήνης με την Αιγύπτο, την Ιορδανία και την ολοκλήρωση των Συμφωνιών του Αβραάμ). Δεν φθίνει η συμφωνία των proxies αλλά απαιτείται και η συμφωνία των principals. Η πολιτική αυτονομία αλλά και η ανάπτυξη των Παλαιστίνων με τη διασφάλιση όσο γίνεται υψηλότερων προδιαγραφών διαβίωσης είναι απαραίτητη άμεσα. Ο (παρκαμασμένος υπό αμφισβήτηση) ΟΗΕ και τα αραβικά κράτη πρέπει να διαδραματίσουν σπουδαίο ρόλο. Με μία παραχώρηση προκαραίτη: την ασφαλεία των περιοχών θα την αποπειτεί το Ισραήλ μέχρι τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Η κατάληξη μετά από πάροδο χρόνου ικανού λήθης και τήρηση όλων των σταδίων προς την ειρήνη θα είναι η δημιουργία ενός παλαιστινιακού κράτους ειρηνικής συνύπαρξης και γιατί όχι και συνεργασίας με το Ισραήλ. Είναι θαυμαστές οι ηγέτες που επικρατούν στις πολεμικές συγκρούσεις, είναι όμως ιστορικές για τους λαούς τους οι ηγέτες που υλοποιούν την (ματωμένη) ειρήνη. Η μόνη μάχη που αξίζει να δοθεί είναι αυτή της ειρήνης και κατά του μίσους.

«Δεν είναι βέβαιος ότι ακόμη και σήμερα έχει γίνει κατανοητό σε όλους τι σήμανε αυτή η βάρβαρη επίθεση για το Ισραήλ, η οποία σχεδιάστηκε για να αποτραπεί οι Συμφωνίες του Αβραάμ και η στρατηγική της λήθης του παλαιστινιακού ζητήματος»

«Οι δύο μεγάλοι ευεργέτες του Πανεπιστημίου Αθηνών Αθανάσιος Μαρτίνος (αριστερά) και Ανδρέας Αρακόπουλος (δεξιά) φοράσαν τη χαρακτηριστική τήβεννο του Ισραήματος κατά την τελετή επιμνημοσύνης τους

Οι ευεργέτες του Πανεπιστημίου

Με την επιμνημοσύνη τους τιμήθηκαν πρόσφατα σε πολυπλήθεις τελετές οι δύο Μεγάλοι Ευεργέτες του Πανεπιστημίου Αθηνών Αθανάσιος Μαρτίνος και Ανδρέας Δρακόπουλος

ερευνητικών υποδομών των κληνικών της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, συμβόλωντας πολλαπλώς στο εκπαιδευτικό, κλινικό και ερευνητικό έργο τους. Επιπροσθέτως, έχει αναρρθεί με σε άλλα υποδομών στη Νομική Σχολή και στη Φιλοσοφική Σχολή.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ποτέ μη σταματήσετε να επιδιώκετε τα ιδανικά σας και να ζείτε για αυτά». Την παραπάνω φράση απάντησε προς τους νέους ο Ανδρέας Δρακόπουλος, πρόεδρος του Ισραήματος Σταύρος Νιάρχος, κατά την αναγόρευση του σε Επίτιμο Διδάκτορα και Μεγάλο Ευεργέτη της Ιατρικής και του Τμήματος Νοσηλευτικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Όπως είναι γνωστό, το Ισραήμ Νιάρχου στήριξε το Πανεπιστήμιο Αθηνών περισσότερο από 25 χρόνια με 54 δωρεές, το συνολικό ύψος των οποίων ξεπερνά τα 16 εκατ. ευρώ, ενώ το κοινωφελές έργο του Ισραήματος είναι πολύ μεγαλύτερο. Οι κοινωνικές του δράσεις βέβαια επεκτείνονται σε όλη τη χώρα και τα Πανεπιστημιακά νοσοκομεία της.

Μια συνεργασία με την Google για τους νέους

Μνημόνιο Συνεργασίας για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων της ακαδημαϊκής κοινότητας στον τομέα της τεχνικής νοημοσύνης υπεγράφη πρόσφατα μεταξύ του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Google. Το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Google Ελλάδος στοχεύει στην ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και στη διαδότηση της γνώσης σχετικά με την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI).

Το κύριο περιεχόμενο του μνημονίου αφορά την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τόσο διαδικτυακά όσο και δια ζώσης, τα οποία επικεντρώνονται σε μια σειρά θεμάτων, όπως η μηχανική μάθηση, η ανάλυση δεδομένων, η

«α» ανέφερε στην ομιλία του ο κ. Δρακόπουλος. «Ζούμε σε δύσκολα εποχές, καθώς ταγκοσμός σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται έλλειμμα ηγεσίας και πθικής» συμπλήρωσε. Εκτός από τις ομιλίες του πρότανη του Ισραήματος καθηγητή Γεράσιμου Σιάου και του πρόδρου της Ιατρικής Σχολής Νικόλαου Αρακόπουλου, η ανάγνωση των οικειών ψηφισμάτων έγινε από τον πρόδρου του Τμήματος Νοσηλευτικής, καθηγητή Παύλο Μυριανθέα, και η περιένδυση του τιμημένου με την τήβεννο της Σχολής Επιστημών Υγείας από τον κοσμητή της Σχολής, καθηγητή Εμμανουήλ Πικουλή.

Ο κ. Hofman μίλησε στην ομιλία του μετά την αναγόρευση του για τη χρήση της «Innovative epidemiology».

Στην ακαδημαϊκή «οικογένεια» του ΕΚΠΑ και ο Albert Hofman

Επίτιμος διδάκτορας της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών αναρρθηκε πρόσφατα και ο διεθνώς φημισμένος επιδημιολόγος Albert Hofman, καθηγητής Δημόσιας Υγείας και Κλινικής Επιδημιολογίας, διευθυντής του Τμήματος Επιδημιολογίας της Σχολής Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Harvard. Η τελετή αναγόρευσης πραγματοποιήθηκε μετά την ολοκλήρωση του τελευταίου μαθήματος στους τελευταίους του Ιατρικής Σχολής στη διάρκεια του κοινού θερινού προγράμματος εξειδίκευσης που έγινε μεταξύ του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Σχολής Δημόσιας Υγείας του Harvard. Ο κ. Hofman μίλησε στην ομιλία του μετά την αναγόρευση του για τη χρήση της «Innovative epidemiology».

Κλιματική κρίση

Η μέση ετήσια θερμοκρασία στη χώρα μας αυξήθηκε στο διάστημα 1991-2020 κατά 1,6 βαθμούς Κελσίου, ενώ σε περίπου 25 έτη από σήμερα η μέση αύξηση με το περισσότερο απαισιόδοξο σενάριο εκτιμάται σε 3 βαθμούς Κελσίου σε όλη την επικράτεια

Η νέα κλιματική πραγματικότητα για την Ελλάδα είναι εδώ

Το καλοκαίρι του 2022 ένας πολύ ισχυρός καύσωνας έπληξε τη Δυτική Μεσόγειο. Την ίδια περίοδο εξελίχθηκε και ένα επίσης ισχυρό επεισόδιο έφρασις, με αποτέλεσμα οι επιπτώσεις του ενός κλιματικού φαινομένου να ενισχύουν τις επιπτώσεις του άλλου. Αργότερα, ένας θαλάσσιος καύσωνας (συμβαίνει όταν η θερμοκρασία της θάλασσας υπερβαίνει σημαντικά τη μέση κλιματική τιμή της περιοχής) προκάλεσε μια σειρά από ισχυρές καταιγίδες που έπληξαν περιοχές στη Δυτική Μεσόγειο. Αυτά που συνέβησαν τον καλοκαίρι του 2022 έχουν την ονομασία «συνδυασμένα φαινόμενα» και η εμφάνισή τους επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις της επιστημονικής κοινότητας για την επιδείνωση της κλιματικής ισορροπίας στη Μεσόγειο. Τα επόμενα έτη, το 2023 και του 2024, είχαν παρόμοια

Του Κώστα Καράλη
Καθηγητή στον Τομέα Φυσικής Περιβάλλοντος και μέλους της Επιτροπής της ΕΕ για την Κλιματική Αλλαγή

κλιματικά χαρακτηριστικά, πλην όμως σε όλες σχεδόν τις περιοχές της Μεσογείου: το 2023 με το καταστροφικό φαινόμενο του «Daniel», που ενισχύθηκε από μια επίμονη ατμοσφαιρική διαταραχή αλλά και από τις υψηλές θερμοκρασίες της επιφάνειας της θάλασσας στο Βορειοδυτικό Αιγαίο, και το καλοκαίρι του 2024 με το σέρνι 45 συνεχόμενων ημερών με μέγιστη θερμοκρασία άνω των 37 βαθμών Κελσίου στην Αθήνα και άλλες περιοχές της Ελλάδας και μόλις πρόσφατα το πρωτοφανές – πολύνεκρο – πλημμυρικό φαινόμενο στην Ισπανία, αποτέλεσμα μιας ακραίας καταιγίδας που οφείλεται στη θέρμανση της Μεσογείου και σε μια παρατεταμένη ατμοσφαιρική διαταραχή.

Τι συμβαίνει λοιπόν στη Μεσόγειο και την καθιστά ένα

από τα κλιματικά hotspots του πλανήτη; Και πώς επηρεάζεται η Ελλάδα;

Η θερμοκρασία του αέρα στη Μεσόγειο αυξάνεται ταχύτερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο, ενώ καταγράφεται επίσης αύξηση της έντασης, της διάρκειας και της συχνότητας των καυσώνων. Στην Ελλάδα ειδικότερα η αύξηση της θερμοκρασίας του αέρα είναι συστηματικά από το 1950, ενώ ενισχύεται από το 1990 και μετά (0,55 βαθμούς Κελσίου ανά δεκαετία). Αντίστοιχα με τη θερμοκρασία του αέρα, αύξηση παρατηρείται και στη θερμοκρασία της επιφάνειας της θάλασσας κατά 0,29°C-0,44°C ανά δεκαετία από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, με ισχυρότερες τάσεις αύξησης στην Ανατολική Μεσόγειο.

Την ίδια στιγμή, σε πολλές περιοχές της Μεσογείου, αν και

κυρίως προς τα ανατολικά, έχουν μειωθεί σημαντικά οι βροχοπτώσεις, γεγονός που επιδεινώνει τη έφραση, ενώ η μείωση των υδατικών πόρων και η αύξηση της θερμοκρασίας δημιουργούν έναν φαύλο κύκλο έφρασις, που δεν ενισχύει μόνο την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων και των γεωργικών εκτάσεων.

Τι μας «λέει» το μέλλον για την Ελλάδα;

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία αλλά και τις εκτιμήσεις από τις κλιματικές προσομοιώσεις περιοχικών κλιματικών μοντέλων, όπως προέκυψαν από έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών:

– Η μέση ετήσια θερμοκρασία, με βάση το περισσότερο απαισιόδοξο σενάριο συγκεντρώσεως αερίων θερμοκηπίου, αναμένεται να παρουσιάσει, προς

το μέσο του αιώνα, μέση αύξηση μέχρι και 3 βαθμούς Κελσίου σε όλη την επικράτεια. Ειδικά δε τους θερινούς μήνες, η αύξηση μπορεί να φτάσει και τους 3,5-4 βαθμούς Κελσίου, κυρίως στη Νότια Ελλάδα.

– Η μείωση της ετήσιας βροχόπτωσης αναμένεται να φτάσει και το 25%-30%, επίσης προς το μέσο του αιώνα, κυρίως από τη Θεσσαλία και νοτιότερα. Η μείωση, αν και μικρότερη, αφορά και τους χειμερινούς μήνες, γεγονός που προφρατίζει τους περιοχές, καθώς σε περιοχές που κατά τη διάρκεια του χειμώνα οι βροχές και οι κιονοπτώσεις είναι περιορισμένες, κατά το καλοκαίρι που ακολουθεί οι δασικές πυρκαγιές είναι περισσότερο καταστροφικές.

– Η μείωση της υγρασίας εδάφους, που αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τον ρυθμό που το έδαφος γίνεται έφραση – για το σύνολο των σεναρίων μελλοντικών συγκεντρώσεως αερίων θερμοκηπίου –, είναι σημαντική σε όλη τη χώρα, αν και λαμβάνει μεγαλύτερες τιμές στην Αττική, στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη. Στους παραπάνω παράγοντες προστίθενται και οι εκτιμήσεις για την αύξηση της έντασης, της συχνότητας και κυρίτερα της διάρκειας των καυσώνων, που επηρεάζουν άμεσα την υγεία – σημειώνεται ότι στον καύσωνα του 2023 επτά εκατομμύρια άνθρωποι ήταν εκτεθειμένοι στις υψηλές θερμοκρασίες – αλλά και μετατρέπουν τη δασική ύλη σε έφρα εύλεκτη ύλη, γεγονός που συμβάλλει στην εύκολη και ταχεία εξάπλωση της πυρκαγιάς και στη δημιουργία πολλών πύρινων μετώπων. Αν η τάση συνεχιστεί και τα επόμενα έτη, πολλές πόλεις στην Ελλάδα, κυρίως από τη Θεσσαλία και νοτιότερα, θα χρειαστεί να αναπροσαρμόσουν τη λειτουργία τους κατά τους θερινούς μήνες, ιδίως στις τουριστικές ζώνες, σε περιοχές που σήμερα φιλοξενούν υπαίθριες λειτουργίες (λ.χ. χώροι εστίασης, λιμάνια, αρχαιολογικοί χώροι κ.ά.), αλλά και σε αστικές ενότητες με χαμηλό ποσοστό πρασίνου ή παλαιά κτίρια χωρίς θερμομόωση. Η νέα κλιματική πραγματικότητα

↑ Στη Βαλένθια τουλάχιστον 158 ήταν οι νεκροί μετά το καταστροφικό πέρασμα της κακοκαιρίας «Dana» που έφερε στην Ισπανία ανυπολόγιστο κόστος

Ο πλανήτης «στο κόκκινο»

Της Αγάνης Ελπίδας Παπατουριού

Αρκτική, Αμαζόνιος. Τυφώνες, ακραία καιρικά φαινόμενα, μουσόνες, πλημμύρες, καύσωνες... Η κλιματική κρίση εξελίσσεται ταχύτατα (πολύ γρηγορότερα, δε, απ' ό,τι περιμέναμε) και σήμερα αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις παγκοσμίως. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η άνοδος της στάθμης των θαλασσών και η απώλεια βιοποικιλότητας κάνουν επείγουσα την ανάγκη για διεθνή συνεργασία και δράση προκειμένου να βρεθούν βιώσιμες λύσεις. Ο πλανήτης υποφέρει και οι κοινωνίες των ανθρώπων απειλούνται. Τα hotspots της παγκόσμιας κλιματικής κρίσης, οι περιοχές στις οποίες επικεντρώνεται αυτή τη στιγμή το βλέμμα της η επιστημονική κοινότητα, έχουν συγκεκριμένο όνομα.

Η Αρκτική και η Ανταρκτική χάνουν τους πάγους

Οι πάγοι των πόλων της Γης λιώνουν ταχύτατα. Οι επιστήμονες της κλιματικής αλλαγής είναι ορατές στην Αρκτική και στην Ανταρκτική που πλύνονται σοφρά. Οι περιοχές αυτές θεωρούνται με γρηγορότερο ρυθμό σε σύγκριση με το παρελθόν, γεγονός που φαίνεται ότι θα επιδεινωθεί με την πάροδο του χρόνου. Συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί ότι η Αρκτική θερμαίνεται τέσσερις φορές ταχύτερα από τον υπόλοιπο πλανήτη, με τις προβλέψεις να δείχνουν πλήρη απώλεια των πάγων το καλοκαίρι μέχρι τα μέσα του αιώνα.

Στην Ανταρκτική, ειδικά, πολλοί παγετώνες έχουν υποχωρήσει και οι παγοκρομπίες που πλαισιώνουν τη χερσόνησο έχουν παρατηρηθεί να υποχωρούν τα τελευταία χρόνια και ορισμένες έχουν καταρρεύσει εντελώς.

Ο Αμαζόνιος σε κίνδυνο

Ο Αμαζόνιος κατά πολλούς είναι η καρδιά του πλανήτη. Φιλοξενεί το 10% της παγκόσμιας χερσαίας βιοποικιλότητας, αλλά αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η αύξηση της θερμοκρασίας, η μείωση των δασών και οι πυρκαγιές έχουν φέρει τα δάση του σε οριακό σημείο, παρά τη μακροχρόνια ανθεκτικότητά που έχουν επιδείξει στην κλιματική αλλαγή. Σημειώνεται ότι η μείωση της έκτασης του Αμαζονίου επηρεάζει τη δυνατότητα του να σταθεροποιεί το κλίμα της Γης καθώς περιχλωρίζει και απορροφά άνθρακα, που σήμερα ισοδυναμεί με 15-20 χρόνια παγκόσμιαν εκπομπών.

Απειλές για τα βουνά της Ευρώπης

Η κλιματική κρίση δεν αφήνει ανεπηρέαστη ούτε την Ευρώπη. Οι παγετώνες των ευρωπαϊκών βουνών συρρικνώνονται δραματικά, με σοβαρές επιπτώσεις σε ανθρώπινες κοινότητες και οικοσυστήματα, ενώ η μείωση του χιονιστού και των παγετώνων θα οδηγήσει

σε περισσότερα καταστροφικές πλημμύρες. Εκτός ευρωπαϊκών ονώνων, περιοχές που εξαρτώνται από το λιώσιμο των παγετώνων, όπως η Βόρεια Ινδία και η Χίλη, βιώνουν τα αντίστοιχα με πλήθος προβλημάτων όπως η μείωση του διαθέσιμου νερού για υδροδότηση των πόλεων και των γεωργικών δραστηριοτήτων.

Πλημμύρες σε παραδοσιακές περιοχές

Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας ως αποτέλεσμα της κλιματικής κρίσης αποτελεί ιδιαίτερο κίνδυνο για τις παράκτιες περιοχές. Στην Ανατολική Μεσόγειο καταγράφεται αύξηση της στάθμης της θάλασσας κατά 4 εκατοστά τη δεκαετία, άρα περίπου 12,5 εκατοστά από το 1993 (έτος από το οποίο και μετά υπάρχουν αξιόπιστες μετρήσεις) μέχρι σήμερα. Σε μία άλλη περιοχή του πλανήτη, στον Ειρηνικό Ωκεανό, υψικά που βροντάνε σε χαμηλό ύψος με κίνδυνο να καταρρεύσουν από εξασθένιση σε απόρριξη της άνοδος της στάθμης της θάλασσας. Παράλληλα επιδεινώνεται η διάβρωση των παράκτιων ζωνών, προκύπτουν προβλήματα υφαλμύρωσης (λ.χ. από την είσοδο αλαμυρού νερού σε εχθρούς ποταμούς), επηρεάζονται αρνητικά τα οικοσυστήματα και τις παράκτιες υποδομές. Οι επαναλαμβανόμενες πλημμύρες μπορούν να επίστα να προκαλέσουν προβλήματα στις μεταφορές και μολύνσεις από παθογόνα.

Στο εργαστήρι

Εικόνες από την ανασκαφή στο Tell Baqra που ξεκίνησε το Πανεπιστήμιο Αθηνών το 2022, μία από τις μεγαλύτερες αρχαίες πόλεις της Μεσοποταμίας με συνολική έκταση 1.000 στρεμμάτων

Ο «φρακός» του αρχαιολόγου στη Μεσοποταμία

Οι ανασκαφές στο Ιράκ, η αναχώρηση λόγω του πολέμου, η ανησυχία για το μέλλον των ευρημάτων

Τα πρώτα ευρήματα

Τα ευρήματα που έφεραν στο φως οι ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 2011 και 2013 από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, υπό τη διεύθυνση του γράφοντος, ήταν ιδιαίτερα σημαντικά και έτσι δικαιολογήθηκε η κήρυξη της σε επίσημο αρχαιολογικό χώρο και η περίφραξή της. Μόλις 30 εκατοστά κάτω από την επιφάνεια του εδάφους άρχισε να αποκαλύπτεται η αρχαιότερη μέχρι τότε γνωστή θέση στην περιοχή, με καταλοιπία που χρονολογούνταν μεταξύ της 7ης και 5ης χιλιετίας π.Χ. Βρέθηκαν εστίες και κλίβανος για την παραγωγή κεραμικής και ίσως χαλκού από την ύστερη 5η χιλιετία, ευρήματα σπάνια και με ιδιαίτερα αρχαιολογική σημασία. Τα πορισμένα της ανασκαφής έχουν δημοσιευθεί και παρουσιάσει σε πλήθος επιστημονικών συνεδρίων. Είναι δύσκολο να μιλήσει κανείς για τα εκατοντάδες ευρήματα σε ένα σύντομο κείμενο. Ή αυτό και

επιλέγω να αναφερθώ εκτενέστερα σε ένα εύρημα, που εκ πρώτης όλης έμοιαζε να προκαλεί μικρό ενδιαφέρον, ωστόσο αποδείχθηκε ουσιολογικό. Πρόκειται για τον σκελετό μιας γυναίκας που ζούσε στην ύστερη 5η χιλιετία και πέθανε σε ηλικία περίπου 30 ετών. Μετά τον θάνατό της το σώμα της ριχθηκε μπρούμυτα σε έναν πλάτα ανεργού κλίβανου. Κτερίσματα δεν υπήρχαν στην ταφή, με εξαίρεση τρία δόντια που είχαν τοποθετηθεί κοντά στο κεφάλι της και προέρχονταν από τρεις διαφορετικούς ονόματα. Επειδή

επρόκειτο για ένα σπάνιο εύρημα, εξασφαλίσαμε την άδεια μεταφοράς του σκελετού στην Αθήνα. Το κρανίο συγκολληθήκε στο εργαστήριο συντήρησης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας και στη συνέχεια έγινε μια ακτινογραφία και μια αξονική τομογραφία στον σκελετό. Οι εξετάσεις οδήγησαν και σε μια ανεπίτευξη διαπίστωση: όταν η γυναίκα βρισκόταν σε νηπιακή ηλικία, το κρανίο της δέθηκε με ταινίες, ώστε να αποκτήσει ένα συγκεκριμένο, ωοειδές, σχήμα. Πρόκειται για ένα είδος «ενώματης» ταυτότητας, η οποία δεν μπορούσε να αντιστραφεί και δημιουργούσε έναν άρρηκτο δεσμό του ατόμου με την κοινότητά του. Η ταυτότητα της θα παρέμενε διαρκώς ορατή. Πρόκειται για μια πρακτική σχετικά διαδεδομένη στη Μεσοποταμία της 5ης χιλιετίας. Όμως, στην περίπτωση της συγκεκριμένης γυναίκας, ο δεσμός με την κοινότητά της διατηρήθηκε εξαιτίας ενός ατυχού γεγονότος. Η μελέτη από ειδικό αρχαιολογολόγο αποκάλυψε ότι τα τελευταία χρόνια της ζωής της δέχθηκε ένα δυνατό χτύπημα στο κεφάλι, όπου προκλήθηκε ένα βαθύ, αμβλύ τραύμα. Αν και το χτύπημα δεν οδήγησε στον θάνατό της γυναίκας, ήταν τόσο ισχυρό που της προκάλεσε ημικρανίες, ίσως επιληπτικές κρίσεις και πιθανώς οδήγησε σε μια αλλαγή της προσωπικότητάς της. Προφανώς, έτσι εξηγείται το γεγονός ότι το σώμα της, μετά τον θάνατό της, δεν ενταφιάστηκε, αλλά ουσιαστικά απορρίφθηκε μέσα σε έναν άδειο κλίβανο. Τα δόντια των οστών μάλλον τοποθετήθηκαν εκεί ως μαγικά, αποτροπικά αντικείμενα για να προστατεύσουν τα μέλη της κοινότητας από το συγκεκριμένο άτομο. Αυτή η διεπιστημονική προσέγγιση μας επέτρεψε να ανασηλώσουμε ψήγματα της ιστορίας όχι μόνο αυτής της άτυχης γυναίκας, αλλά και της κοινωνίας της εποχής της. Το κρανίο της εκτίθεται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Ερμπίλ.

Οι εξελίξεις από τον εμφύλιο

Μεταξύ 2011-2013, δηλαδή μετά την έναρξη του εμφύλιου πολέμου στη Συρία, άρχισαν σταδιακά να δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Κουρδικών περίπου 40 έζυξ αποστολές. Ενδεικτικό της τότε αιμοδυσίας είναι ότι στο πρώτο διεθνές συνέδριο για την αρχαιολογία της Περιφέρειας Κουρδικών, που διοργανώθηκε το 2012 από το Πανεπιστήμιο Αθηνών στην Αθήνα, συμμετείχαν περίπου 100 αρχαιολόγοι από 20 χώρες. Το 2014, μόλις λίγους μήνες μετά το τέλος μιας ανέφελης ανασκαφικής περιόδου, οι τρομοκράτες του Ισλαμικού Χαλιφάτου (ISIS) πραγματοποίησαν μια αφηνιάστικη επίθεση και κατόρθωσαν να κατακτήσουν τη Μοσούλη. Το 2019, έπειτα από πολυετείς οκλήρες μάκες, το ISIS ηττήθηκε, ωστόσο η περιοχή παρέμεινε σχετικά ανασφαλής. Κατά τη διάρκεια αυτού του διαστήματος διατηρήσαμε τις επαφές μας με τα μέλη της αρχαιολογικής κοινότητας και υλική υποστήριξη. Το 2022 το Πανεπιστήμιο Αθηνών συνέδεσε την ανασκαφή στο Tell Nader, αλλά και στο Tell Baqra, μια ιδιαίτερα σημαντική αρχαιολογική θέση περίπου 30 χιλιόμετρα νότια του Ερμπίλ. Πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες αρχαίες πόλεις της Μεσοποταμίας με συνολική έκταση 1.000 στρεμμάτων. Η ανασκαφή του 2022 έφερε στο φως ένα τμήμα νηπιολογικού κτηρίου της ομοιογενούς περιόδου (224-651 μ.Χ.): τρία δωμάτια με δάπεδο από άργιλο και τοίχους κατασκευασμένους με αμολιπιδούς, καθώς και τμήμα μίας οικίας κτισμένης με οπτοπλίνθους. Οι πρόσφορες συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή ωστόσο, οδήγησαν σε νέα διακοπή των εργασιών στην περιοχή, αφήνοντας πίσω μόνο την ελπίδα το ερευνητικό έργο μελλοντικά να συνεχιστεί, όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν.

Στο μουσείο

Επανάληψη του Μουσείου Βρίσας

Ενα παράθυρο στον κόσμο της παλαιοντολογίας

Απολιθωμένα οστά πθήκου

Το Μουσείο μετά τον σεισμό του 2017 παραμένει κλειστό και γίνονται ενέργειες για την αποκατάσταση της λειτουργίας του. Προβλέπεται να εκτεθούν σημαντικά ευρήματα από την περιοχή των Βατερών Λέσβου

ντολογικός θησαυρός». Ιδιαίτερα εντύπωση προκαλούν τα απολιθώματα που ανήκουν σε πολλά διαφορετικά είδη ζώων, μεταξύ των οποίων προϊστορικά άλογα, μαμούθ, αντίτιγες, μια γιγαντιαία κελάνα, καθώς και τα πόδια ενός πθήκου του γένους *Paradolophocetus* (που αποτελεί και σημάδι αναφοράς του μουσείου). Όσον αφορά τη γύρω περιοχή, τα Βατέρω, εκτός από ένα πανέμορφο παραθαλάσσιο χωριό της Λέσβου, αποτελούν και ένα σύνθετο οικοσύστημα με με-

γάλη βιοποικιλότητα. Τα Βατέρω είναι απολιθωματοφόρος περιοχή μεγάλης επιστημονικής σπουδαιότητας και παρέχει νέες, εξαιρετικά χρήσιμες πληροφορίες για το φυσικό περιβάλλον κατά την έναρξη του Πλειστοκαινού (δηλαδή της «εποχής των παγετώνων»). 2 εκατομμύρια χρόνια νωρίτερα από τη σημερινή εποχή. Η γεωλογική δομή της περιοχής δημιουργεί αμοιβαία στους ειδικούς επιστήμονες για την ύπαρξη σημαντικών παλαιοντολογικών ευρημάτων που περιμένουν να

ανακαλυφθούν. Η ανάδειξη του φυσικού και πολιτισμικού αυτού αποθέματος της Λέσβου είναι έτσι αναγκαία και θα πραγματοποιηθεί σταδιακά με την έναρξη νέων ανασκαφών, τις οποίες θα επιμεληθεί το Πανεπιστήμιο Αθηνών με επικεφαλής τον καθηγητή Γεώργιο Λύρα. Είκοσι χρόνια μετά τις τελευταίες ανασκαφές, η επανέναρξή τους αναμένεται να φέρει στο φως σπουδαία ευρήματα της παλαιοντολογίας μας κληρονομιάς. Ο καθηγητής Ασημίνα Αντωνιάδου, Γιάννης Λύρας και Γιάννης Κοντακιάτης μαζί με τον αντιπρόεδρο του Συμβουλίου Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών Νικόλαο Θωμαΐδη, σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ξεκινούν μια νέα ερευνητική δραστηριότητα στο ήδη υπάρχον υλικό, προχωρώντας ταυτόχρονα στην υλοποίηση της ιδέας ενός νέου μουσείου και της αρχής ενός ανακατασκευασμένου μουσείου. Η επανάληψη του μουσείου είναι όχι μόνο μία ευκαιρία για την ανάκαμψη της τοπικής κοινωνίας, αλλά και μια σπουδαία ευκαιρία για την επιστημονική έρευνα και την εκπαίδευση.

John de Vos Στην Ελλάδα και πάλι πίσω...

Κρήτη. Αργότερα πήγαμε με τον καθηγητή Γεώργιο Λύρα στη Χίο, στη Φωρά, στη Νάξο, και φυσικά στη Λέσβο. **Στι Βατέρω ποιος προλόγισε στην παρουσίαση;** «Το 1997 ο μέντορας μου ο **Paul Sondaar** προκάλεσε από τον καθηγητή **Μιχ. Δερμιτζάκη** να συμμετάσχει στις ανασκαφές στα Βατέρω. Την επόμενη χρονιά πήγα και έχω. Κάναμε ανασκαφές σε εξή ομηρία και βρήκαμε ολόκληρη πανίδα που έμοιαζε με αυτή άλλων περιοχών της Ευρώπης που είχαν παρόμοια ηλικία. Υπήρχαν όμως δύο ζώα λίγο παράξενα, ο πθήκος και μια γιγαντιαία κελά-

να. Αυτά τα δύο έκαναν τη θέση ιδιαίτερη. Τα απολιθωμένα οστά από τα πόδια του πθήκου ήταν μια μεγάλη ανακάλυψη, καθώς παρέκλυαν ένα κρήνη σκαπέλο για τη σύνδεση ανάμεσα στους σύγχρονους ανθρώπους και τους προγόνους μας όσον αφορά τη δίποδη όρθια στάση. Πρόσγνη, ο πθήκος φαίνεται να περπατάει λίγο όρθια, όπως ο Αυστραλοπίθηκος. Θα μελετηθεί περαιτέρω. Ωστόσο, ο Παράδολοφιθόκος δεν έχει καμία σχέση με τη μεταβατική μορφή προς τον άνθρωπο. Μπορεί να μοιάζει να είναι μεταβατική μορφή, αλλά δεν είναι». **Τα ευρήματα από τα Βατέρω αξίζουν να εκτεθούν σε μουσείο; Θα πραγματοποιήσετε ένα μουσείο κοντά στην χώρα;** «Φυσικά, κοντά στην χώρα, ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να μπορούν να δουν τι υπήρξε σε αυτήν και να αποτελέσει πόλο έλξης για τους τουρίστες. Είκαμε κάνει μια μικρή έκθεση στη Φωρά, βρεθεί τον Βατέρω, σε ένα παλιό σχολείο, με δύο αίθουσες γεμάτες απολιθώματα που βρήκαμε. Στον χώρο υπήρχε μια μεγάλη κελάνα μήκος δύο μέτρων. Η κελάνα αυτή με προβληματίζει ακόμα, γιατί δεν καταλαβαίνω τι έκανε σε ανοικτό τοπίο και πώς επιβίωσε. Ελπίζω στο μέλλον να λυθεί αυτό το μυστήριο».

Η κοινότητά μας

1. Ο πρόεδρος της Ιατρικής Σχολής καθηγητής Νικόλαος Αρακόπουλος στο περίπτερο της Σχολής Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

2. Οι αριστεύουσες πρωτοετείς φοιτήσες και φοιτητές με τις πρωτακτικές ομάδες, μέλη του Συμβουλίου Διοίκησης και μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Αθηνών

3. Music Odyssey και Νίκος Πορτοκάλογλου στο reunion πάρτι στην πλατεία Προπυλαίων

4. Οι Σχολές και τα Τμήματα του ΕΚΠΑ παρουσίασαν πολλές πινακές του ομιλούμενου εντυπωσιακού ερευνητικού τους έργου

Το 1ο Φεστιβάλ «We Are UoA» του Πανεπιστημίου Αθηνών

Του Δημήτρη Κουτσογιάννη

για ένα τμήμα ανοίξαμε τις πόλες μας στην κοινωνία».

Όλες τις ημέρες του τριήμερου φεστιβάλ το πρόγραμμα περιλάμβανε Open Days, δηλαδή ανοικτές ημέρες γνωριμίας και υποδοχής των υποψηφίων φοιτητών, των οικογενειών τους αλλά και της ευρύτερης κοινότητας, οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα να συνομιλήσουν

με μέλη του διδακτικού προσωπικού των σαράντα δύο Τμημάτων του Πανεπιστημίου Αθηνών, τόσο για τις σπουδές σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Διοργανώθηκαν όμως και Ημέρες Καριέρας, σε συνεργασία με το Γραφείο Διασύνδεσης του Ιδρύματος (<https://career.uoa.gr/>), με στόχο να προσφέρουν τόσο στους φοιτητές όσο και στους αποφοίτους μας μια μοναδική ευκαιρία να συνδεθούν με περισσότερες από 40 κορυφαίες εταιρείες διαφόρων κλάδων. Το Σάββατο 19 Οκτωβρίου υπήρχε δε μια ιδιαίτερα συμβολική τελετή βράβευσσης των αριστευομένων πρωτοετών

φοιτητών στη Μεγάλη Αίθουσα του κεντρικού κτιρίου. Επίσης, το πρόγραμμα εκδηλώσεων περιλάμβανε τη Δευτέρα 21/10 την Ημέρα του Ερευνητή, όπου οι κοσμητορες των Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών παρουσίασαν το ερευνητικό έργο της Σχολής τους. Η αναγκαιότητα της σύγχρονης έρευνας άλλωστε είναι προφανής σε κάθε πτυχή της ζωής μας.

Στη διάρκεια του φεστιβάλ εγκαινιάστηκε για πρώτη φορά ένας νέος θεσμός, οι Ομιλίες «Dialogues – Διάλογοι», με θέμα «Links – Συνδέσεις». Οι «Διάλογοι» του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι μια εμπνευσμένη δράση, η οποία αποτέλεσε μια πλατφόρμα συζητήσεων σε real time και είχε ως στόχο να προκαλέσει τη σκέψη, να προαγάγει την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ ομιλητών από

διαφορούς τομείς, οι οποίοι μοιράστηκαν τις ιδέες, τις ιστορίες και τις καινοτόμες σκέψεις τους.

Όσον αφορά τη... μουσική! Η πρώτη ημέρα του Φεστιβάλ «We Are UoA» ολοκληρώθηκε με ένα δυναμικό πάρτι-γιορτή υποδοχής των πρωτοετών φοιτητών όλων των Τμημάτων στην πλατεία Προπυλαίων, η δεύτερη ημέρα του φεστιβάλ προσέβλεπε γιορτή με ελληνικό χρώμα με ένα πάρτι αποφοίτησης και συναισθητική μουσική από την ελληνική παράδοση από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών, με τη συμμετοχή του Χορευτικού Τομέα του Ιδρύματος, ενώ η αυλαία «έπεσε» με ένα reunion πάρτι, τη Δευτέρα 21/10, στην πλατεία Προπυλαίων, με το ταλαντούχο σχήμα Music Odyssey του Τμήματος Μουσικών Σπουδών και με τη συμμετοχή του Νίκου Πορτοκάλογλου.